

31.10.2007

Dnro 1936/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

KESÄLAHDEN KUNNANHALLITUKSEN SELVITTÄMISVELVOLLISUUDEN LAIMINLYÖNTI

1 KANTELU

Kantelija pyysi 7.6.2006 lähettämässään kantelukirjoituksessa eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Kesälahden kunnan menettelyn korkeimman hallinto-oikeuden 8.12.2004 antaman päätöksen täytäntöönpanossa. Kirjoituksen mukaan Kesälahden kunnan vesihuoltolaitoksen taksa oli vieläkin päätöksessä todetulla tavalla virheellinen ja laitoksen asiakkailta peritään jatkuvasti liian suuria maksuja.

2 SELVITYS

Kantelukirjoituksen johdosta pyysin 26.6.2006 päivätyllä selvityspyynnöllä Kesälahden kunnanhallitukselta kantelun tutkimiseksi tarvittavan selvityksen. Pyysin kunnanhallitusta lähettämään selvityksen sekä palauttamaan asiakirjat 15.9.2006 mennessä.

Kun Kesälahden kunnanhallituksen selvitystä ei ollut saapunut, kuntaan otettiin vuoden 2007 kesäkuussa puhelimitse yhteyttä sen selvittämiseksi, mistä syystä selvitystä ei ollut annettu.

Kesälahden kunnan hallintojohtaja kunnanjohtajan toimeksiannosta pyysi 6.7.2007 lähetetyllä sähköpostilla, että kunnanhallitus voisi toimittaa vastineensa elokuun 2007 loppuun mennessä. Samalla hän kertoi, että selvityspyyntöni oli lähetetty kunnan teknisen osaston väliaikaiselle päällikölle valmisteltavaksi 29.6.2006. Sähköpostin mukaan kunnan teknisen viraston johtaminen oli hoidettu tilapäisin järjestelyin ja virka saadaan vakinaistettua elokuun 2007 lopulla.

Oikeusasiamiehen kanslian kirjaamosta kunnanhallituksen selvitykselle annettiin 11.7.2007 uusi määräaika 31.8.2007.

Kun kunnanhallituksen selvitys ei saapunut määräaikaan mennessä, kanslian notaari pyysi 13.9.2007 päivätyllä faksilla lähettämään selvityksen ja palauttamaan asiakirjat. Kun selvitystä ei vieläkaan saatu, kehotin Kesälahden kunnanhallitusta 5.10.2007 päivätyllä selvityspyynnöllä lähettämään selvityksen ja palauttamaan asiakirjat sekä ilmoittamaan viivästymisten syyt.

Kesälahden kunnanhallitus palautti asiakirjat 20.10.2007. Kunnanhallitus oli oheistanut asiakirjoihin kunnanvaltuuston pöytäkirjanotteen 25.6.2007 § 27. Sen mukaan kunnanvaltuusto oli päättänyt äänin 13–6, ettei valtuustoaloite, jossa vaadittiin, että kunta noudattaa hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä, johda toimenpiteisiin.

Kesälahden kunnanhallitus ei antanut pyydettyä selvitystä kantelun tutkimiseksi eikä ilmoitusta viivästymisten syistä.

Kunnanhallitus oli oheistanut asiakirjoihin Itä-Suomen lääninhallituksen 20.7.2007 antaman päätöksen kantelukirjoitukseen. Päätöksen mukaan kantelija oli toimittanut 17.11.2006 lääninhallitukseen kantelukirjoituksen, jossa hän oli arvostellut korkeimman hallinto-oikeuden 8.12.2004 antaman päätöksen täytäntöönpanon kohtuutonta viivyttelyä. Lääninhallituksen päätöksessä todettiin, että Kesälahden kunnanvaltuusto oli 29.1.2007 (§ 8) käsitellyt uudelleen 17.12.2001 tekemänsä päätöksen. Kunnanvaltuusto oli vahvistanut Kesälahden vesihuoltolaitoksen talous- ja jäteveden käyttö-, perus- ja palvelumaksujen perusteet 1.1.2002 alkaen. Kantelija oli tehnyt kunnanvaltuuston päätöksestä valituksen Kuopion hallinto-oikeuteen. Lääninhallituksen päätöksessä todettiin, että vesitaksan perusteita koskeva asia oli siten muutoksenhaun johdosta vireillä ja ratkaistavana Kuopion hallinto-oikeudessa. Kantelukirjoitus ei siten vesimaksutaksojen määräytymisperusteiden osalta antanut lääninhallituksen taholta aihetta enempisiin toimenpiteisiin.

Lääninhallitus totesi päätöksessään, että kanteluun annetun kunnanhallituksen lausunnon ja selvityksen perusteella oli ilmeistä, että kantelun kohteena olevan asian käsittely Kesälahden kunnassa oli vienyt kohtuuttoman kauan aikaa, vaikka lieventävänä seikkana otettaisiin huomioon kunnan pienet henkilöresurssit ja toisaalta asian käsittelyn vaatima selvittely ja asiantuntemus. Sama asia oli kuitenkin ollut jo kertaalleen kunnan elimissä käsiteltävänä. Päätöksessä todettiin, että kunnan tulee järjestää toimintansa siten, että toiminta täyttää erilaisissa tilanteissa lain kriteerit. Lääninhallitus huomautti Kesälahden kuntaa kohtuuttomaksi katsottavasta viivyttelystä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanossa.

3

RATKAISU

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Perustuslain 110 §:n 1 momentin mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies. Nämä voivat ajaa syytettä tai määrätä syytteen nostettavaksi myös muussa laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa.

Perustuslain 111 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehellä on oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies tutkii kantelun, jos sen kohteena oleva asia kuuluu hänen laillisuusvalvontaansa ja on aihetta epäillä, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä. Asiassa hankitaan oikeusasiamiehen tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Lain 9 §:n mukaan, jos on syytä olettaa, että asia saattaa antaa aihetta arvostella valvottavan menettelyä, oikeusasiamiehen on ennen asian ratkaisemista varattava valvottavalle tilaisuus tulla asian johdosta kuulluksi.

Lain 10 §:n 1 momentin mukaan, jos oikeusasiamies laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa katsoo, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, mutta harkitsee, ettei syytteen nostaminen tai asian saattaminen kurinpitomenettelyyn ole kuitenkaan tarpeen, hän voi antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Kuntalain 23 §:n 1 momentin mukaan kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei johtosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kantelija oli 7.6.2006 tehnyt oikeusasiamiehelle kantelun Kesälahden kunnan menettelystä, kun korkeimman hallinto-oikeuden 8.12.2004 antamaa kunnan vesilaitoksen talous- ja jäteveden käyttö-, perus- ja palvelumaksujen perusteita koskevaa päätöstä ei ollut kunnassa vieläkään pantu täytäntöön. Pyysin Kesälahden kunnanhallitukselta 26.6.2006 päivätyllä selvityspyynnöllä kantelun tutkimiseksi tarvittavan selvityksen 15.9.2006 mennessä. Kun selvitystä ei tullut määräaikaan mennessä, tämän vuoden kesäkuussa asiaa selvitettiin ensin puhelimitse ja myöhemmin kunnanhallitukselle lähetettiin 13.9.2007 päiväty faksi. Kun kunnanhallitus ei vieläkään lähettänyt selvitystään, pyysin siltä 5.10.2007 päivätyllä selvityspyynnöllä selvitystä uudelleen sekä samalla ilmoitusta viivästymisten syistä. Kunnanhallitus ei edelleenkään lähettänyt selvitystään, vaan toimitti tänne kunnanvaltuuston pöytäkirjanotteen 25.6.2007 ja Itä-Suomen lääninhallituksen kanteluun 20.7.2007 antaman päätöksen.

Itä-Suomen lääninhallituksen kanteluun antamassa päätöksessä on arvioitu Kesälahden kunnanhallituksen ja kunnan teknisen lautakunnan asiassa antamien selvitysten perusteella kunnan menettely korkeimman hallinto-oikeuden 8.12.2004 antaman kunnan vesilaitoksen taksojen perusteita koskevan päätöksen täytäntöönpanossa. Lääninhallitus huomautti Kesälahden kuntaan kohtuuttomaksi katsottavasta viivytelystä korkeimman hallinto-oikeuden

päätöksen täytäntöönpanossa.

Kesälahden kunnan menettely on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanon osalta siten jo arvioitu lääninhallituksen päätöksessä todetulla tavalla. Lääninhallitus on ratkaissut asian siinä saadun selvityksen ja sovellettavien oikeusohjeiden perusteella sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei tältä osin ole näin ollen enää aihetta enempiin toimenpiteisiin puoleltani.

Siltä osin kun Kesälahden kunnanhallitus on laiminlyönyt antaa minulle pyytämäni kantelun tutkimiseksi tarvittavan selvityksen ja ilmoituksen viivästymisten syistä, totean seuraavan.

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnasta säädetään perustuslaissa. Jotta oikeusasiamies voi toteuttaa hänelle perustuslaissa asetettua tehtävää valvoa perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista, viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien tulee antaa oikeusasiamiehelle hänen laillisuusvalvontaansa varten pyytämät selvitykset. Asian yhteiskunnallista merkitystä ja tärkeyttä ilmentää se, että myös oikeusasiamiehen tiedonsaantioikeudesta säädetään perustuslaissa.

Oikeusasiamiehen perustuslaillinen tiedonsaantioikeus merkitsee viranomaisten ja virkamiesten velvollisuutta toimittaa pyydetty tiedot ja selvitykset määräaikaan mennessä. Kesälahden kunnanhallitus on laiminlyönyt tämän velvollisuutensa, kun se on jättänyt selvityksen antamatta. Kunnanhallituksen laiminlyönnin seurauksena kantelijan oikeusturva-asiassa on vaarantunut, kun hän ei ole saanut oikeusasiamiehelle tekemäänsä kantelua asianmukaisesti käsitellyksi ja ratkaistuksi.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan, jos oikeusasiamies laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa katsoo, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, mutta harkitsee, ettei syytteen nostaminen tai asian saattaminen kurinpitomenettelyyn ole kuitenkaan tarpeen, hän voi antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Totean, että Kesälahden kunnanhallituksen osoittama piittaamattomuus huolehtia selvittämisvelvollisuudestaan ja kuntalaisen oikeusturvan asianmukaisesta toteutumisesta, on erittäin poikkeuksellista ja harvinaista. Menettely on omiaan vakavasti vaarantamaan eduskunnan oikeusasiamiehelle perustuslaissa asetettua laillisuusvalvontatehtävää. Tässä tapauksessa kantelu ei kuitenkaan ole edellyttänyt oikeusasiamiehen ratkaisua pääasiassa, koska lääninhallitus oli jo tutkinut kunnan menettelyn ja huomauttanut siitä. Tämän vuoksi olen katsonut, että asia voi jäädä eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaisen toimenpiteen varaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Kesälahden kunnanhallitukselle huomautuksen vastaisen varalle sen lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa saatan jäljennöksen päätöksestäni Kesälahden kunnanhallituksen tietoon.

Saatan päätökseni kunnanhallituksen lainvastaisesta menettelystä myös Kesälahden kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävän kunnanvaltuuston tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.